

REBRÍK

Jevhenija Kuznecova

DAJAMA

REBRÍK

Jevhenija Kuznecova

REBRÍK

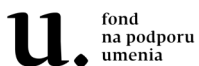
Jevhenija Kuznecova

preložila Veronika Moscatello Goldiňáková

UKRAINIAN
//IIIBOOK
INSTITUTE

This book has been published with the support of the Translate Ukraine Translation Program.

Táto kniha bola vydaná s podporou programu Translate Ukraine Translation Program.

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

© Text: Jevhenija Kuznecova, 2023

© Preklad: Veronika Moscatello Goldiňáková, 2025

© Slovenské vydanie: Vydavateľstvo DAJAMA, Bratislava 2025

ISBN 978-80-8136-194-4

ŤARCHA MINULOSTI

„Stačili by tu aj len dve také kuriatenká...“ zahúdla Hryhorivna pri pohľade z kuchynského okna na dvor. Rástol tam hrubý olivovník a pri ňom stál kachličkami zdobený stôl.

Hryhorivna, kyprá, čulá žena v stredných rokoch s veľkými ambíciami, celý život pracovala ako varietná umelkyňa v sanatóriách, na lodiach a straníckych výboroch, ale keď ju vytlačili mladšie konkurentky, pohrúžila sa do záhradkárčenia, chovu sliepok a králikov. Stále v nej planula láska k lurexu, čipke a plavým kučerám, no teraz zabíjala králikov holými rukami a dôkladne skúmala problematiku produktivity kurčiat.

„A kam budú podľa vás trúsiť?“ spýtal sa Tolik. Pripravoval si už tretiu kávu v to ráno. Kruhy pod očami mal modré ako more. V noci mu mama klopała na dvere a nakazovala mu ísť spať, ako by mal znovu trinásť rokov. Namiesto spánku si Tolik zaobstaral tichú klávesnicu a naučil sa písať nečujne.

„Už mi ťahá na štyridsať a dodnes sa skrývam pred mamou,“ uvažoval po nociach Tolik, keď sa bál posunúť stoličku, aby zvuk koliesok nikoho neprebudil. Rána bývali napäté, pretože mama ho rada poučovala a Hryhorivna s Anatolijom Stepanovyčom sa k nej vždy ochotne pridali.

„Poznal som takú ženskú,“ ozval sa Anatolij Stepanovyč, „ktorá mala jedno kura. Hádajte, odkiaľ bola.“

„Spoza porebrika¹,“ neváhala mama.

1 Jazykový mém, ktorý vznikol v počiatočnej fáze ruskej invázie do Ukrajiny, keď proruskí militanti v Kramatorsku obsadzovali budovu ministerstva vnútra a civilistom vraveli, nech ustúpia na „porebrik“. Výraz znamená „chodník“, no používa sa v Rusku, najmä v oblasti Petrohradu – v Ukrajine sa používa „bordur“ –, preto sa začal používať ironicky ako symbol ruského pôvodu militantov a neskôr sa rozšíril aj v ukrajinskej hovorovej reči. Vznikol aj výraz „za porebrikom“ ako posmešné označenie Ruska.

„Tak-tak! Načo by vám, Hryhorivna, boli dve kury? Aký by z nich bol osoh?“

„Znášali by aspoň nejaké vajíčka,“ vysvetľovala ona, „pozrite, aký je vychudnutý.“

Tolik sa previnilo pozrel na svoje šlachovité bledé ruky, chudé kolená a výrazné líčne kosti. Zdalo sa mu, že v tmavých očiach mu špliecha káva ako na dne hrnčeka.

„A kam ich dáte?“ pokúsil sa priviesť Hryhorivnu k rozumu. „Budeme zháňať útulok? Alebo ich tu budem držať do dôchodku?“

„Toľa, Toľa,“ oslovil synovca Anatolij Stepanovyč, „celkom si sa odtrhol od reality. Hryhorivna ich potom zareže.“

„Bože dobrý!“ prevrátil oči Tolik a na jeden glg dopil kávu.

„Ale raz som poznal jednu ženskú... Uhádnete, odkiaľ bola?“ spýtal sa Anatolij Stepanovyč.

„Uhádla som,“ pripomenula mu mama. „A čo s ňou?“

„Ale nie,“ pokrútil hlavou Anatolij Stepanovyč, „tá bola naša, ale jedna z tých, čo objímajú stromy.“

„Aby zachránili prírodu?“ spýtal sa Tolik.

„Neviem načo, ale kury nechávala dožiť do prirodzenej smrti. Ja som ani nevedel, že kura môže zostarnúť, a tie jej krívali od staroby. Viete,“ Anatolij Stepanovyč prešiel do šepotu, „mali dokonca aj vrásky okolo očí! Potom ich postupne pochovávala za domom.“

„A tie moje nikto nepochová,“ vzdychla Hryhorivna.

Jej kurence zostali v Charkivskej oblasti. Možno ich zasiahli delostrelci a pozdochýnali, možno ich pojedli rodení Moskovčania či predstavitelia menších provinčných ruských miest a možno zdívali, narástli im husté pyšné krídla a odleteli do teplých krajov, kde niet zimy.

„Čítal som,“ ohlásil Tolik, „že svini domácej už na druhý rok po vypustení do divočiny narastie hrubá srst' a začne krochkať ako diviak.“

„Mojim kuriatkam sotva narastie srst',“ odpovedala Hryhorivna.

Prešli už dva týždne, odkedy sa Tolik v tomto dome a v tejto zostave nedobrovoľne stal hlavou a sponzorom veľkej rodiny, do ktorej patrili strýko Anatolij Stepanovyč, mama so sesternicou a zároveň priateľkou Hryhorivnou a okrem nich ešte aj mačky a pes. Život v takom hroznom zoskupení si Tolik nepredstavoval ani v nočných morách.

Anatolija Stepanovyča, strýka z druhého kolena, odmalička znášali len na veľké sviatky a aj to len nakrátko. A vôbec, zostať dlhší čas s inými ľuďmi padlo Tolikovi náramne ťažko.

„Raz sa tá vojna skončí.“ Anatolij Stepanovyč sa presunul ku kuchynským dverám, „Keby mi dali druhú nohu, hneď by som šiel slúžiť.“

„Pochybujem, že by si niečo odslúžil aj s dvoma nohami,“ poznamenala Hryhorivna. „Uvažuješ priveľmi analyticky.“

Strýkova analytickosť sa však čoraz častejšie zužovala na ná dávky, akoby sa v ňom prebúdza stará mama, s ktorou žil len do siedmich rokov, ale vekom v ňom silnela, priam ožívala. S nohou sa Anatolij Stepanovyč musel rozlúčiť krátko po smrti manželky. Veľmi mu chýbala, teda tá noha, pretože sa po manželkinej smrti chystal „konečne žiť“.

„Nepoznáš ma, Toľa,“ povedal synovcovi. „Možno by som sa obložil dynamitom, votrel by som sa im na stanovište a odpálil sa tam.“

„Už ťa vidím, ako sa niekam vtieraš obložený dynamitom,“ schladila ho Hryhorivna.

V tvári sa jej ešte stále zračil sen o kurencoch. Upierala pohľad von oknom a predstavovala si, ako radostne pobejú po dvore a v miestnom palmovom poraste neohrozene lovia jašterice, tučné červy a slimáky. A tie sa bez odporu poddávajú. Predstavovala si aj to, ako vo svojich lurexových šatách zbiera vajíčka a hovorí: „Páči sa, Tolik, vajíčko na raňajočky!“

„Vieš,“ povedal Tolik sestre večer na chodbe, keď sa všetci konečne odviekli spať, „ja sám by som sa obložil dynamitom, len aby sa to všetko už skončilo a aby som so sebou zobral čím viac tých súk.“

„Uhm, to si nechaj na neskôr,“ odpovedala Iruša a zívla si, „z čoho by sme tu žili?“

Iruša bola zlostná, ale pokojná a priviedla si rovnako zlostnú a na pohľad protivnú kamarátku: snedú, s tmavým obočím a so silnými nohami.

„Nebudeme tu s tebou predsa večne,“ upokojovala ho Iruša, „buď zomrie pán, alebo zдохne osol.“

Tolik si sám seba predstavoval v úlohe osla a umierať sa mu veru nechcelo. Ako znenazdajky ustanovená hlava rodiny sa s vedomím nečakanej a bolestivej zodpovednosti za celú skupinu ľudí dokonca staral o svoje zdravie a každé ráno odbehol šesť kilometrov – dolu cestou vedúcou olivovým hájom a potom späť pozdĺž vinohradu. Počas behu mohol byť aspoň na chvíľu sám. Mama počas Tolikovho pracovného dňa v jednom kuse klopała na dvere a nosila mu raz kávu, inokedy obložený chlebík či koláčik, potom placku alebo holúbok, a k tomu všetkému ešte aj obed. Tolik si všimol, že stráca svoju maratónsku formu. „Prežíerať sa počas vojny,“ uvažoval, „je jednoducho na hanbu.“

Vždy keď o šiestej ráno vybehol z domu, nevyhnutne ho sprevádzał odsudzujúci pohľad Anatolija Stepanovyča. Ten už v tom čase spolu s Hryhorivnou sedel v kuchyni. Strýko sa špecializoval na krájanie – previezol sa k parapetu a krájal uhorky, paradajky, petržlen či cesnak. Vždy na rovnaké kúsky s rovnými hranami. Dobré že sa v šalátoch a borščoch nezoraďovali do šíkov. Keď Tolik vybiehal, Anatolij Stepanovyč dvíhal pohľad a hlásil Hryhorivne: „Zutekal.“

„Veď nech si beží,“ povzdychla si Hryhorivna dramaticky.

„Nie je to dobré na kolená,“ ozvala sa mama.

Pokúšala sa zastaviť Tolikovo bežecké šialenstvo, zalamovala rukami a vyhrážala sa mu artritídou. Beh sa nepáčil ani Hryhorivne, ako strážkyni kuchyne jej bolo ľúto každej zbytočne spálenej kalórie, preto sa na Tolikovo vybehnutie z vchodových dverí dívala žalostne a predstavovala si, ako sa unaví pri behu naspäť na kopec.

„Ten úbohý chlapec sa nadobro vyčerpá,“ komentovala ľútosťivo a miesila cesto.

Dnes mali byť sladké pirohy na pare. Veľké ako dlaň Anato-
lija Stepanoviča.

„Moja matka bola z Lochvyce, nech je jej zem ľahká,“ vravela
Hryhorivna, „a robila také pirohy, že človek dva nezjedol!“

Tolikovi občas napadlo, že to celé pripomína akýsi retreat, kde
každého účastníka vopred poprosia, aby zanechal svoj predchá-
dzajúci život. Každý musel prijať nové meno a zbaviť sa ťažobných
predstáv o ostatných. Lenže Tolik mal o všetkých v tom dome
priveľa ustálených predstáv.

Napríklad ako Anatolij Stepanovič ešte s oboma nohami a ro-
zopnutou košelou, cez ktorú sa ukazuje jeho chlpatá spotená hrud',
ho malého dvíha na ruky a rehoce sa: „Pod', ukážem ti, ako hryzú
kone!“ Tolikovi sa pritom trasie žalúdok a prekrúca sa mu pod
rebrami. Anatolij Stepanovič bol hrdý na to, že malého Tolika
pomenovali po ňom, pretože sám nemal deti, no Tolik sa ho bál
o to väčšmi.

Na slnku si prezeral chumáče na vlastnej hrudi a premýšľal, či
bude vyzerat' ako strýko: chlpatý ako vosková figurína jaskynné-
ho muža v miestnom vlastivednom múzeu. Na každej exkurzii si
po hrozivom vypchatom orlovi s dvojmetrovým rozpätím krídel
so strachom v očiach prezeral aj jaskynného muža, ktorý vyzeral
presne ako Anatolij Stepanovič, len bol o trochu chudší.

Tolik sa vytiahol do výšky, mal predĺženú, ženskú a príliš rov-
nomernú tvár, riedke rovné vlasy a hlboké žalostné oči, ktoré sa
dívali len na čoraz lepšie a drahšie obrazovky. S územčistým Ana-
tolijom Stepanovičom, ktorý mal chraplavý hlas, úzke oči a husté
kučery po celom tele, sa podobali iba ak tým menom.

Mama sa tvárila ustarane, ostatne ako vždy. Ale čo bolo ešte
horšie, nestratila ani Zušu a Drušu.

Zuša mala matnú, špinavo sivú farbu a neustále zababranú
papuľku, natrhnuté ucho a blahosklonný pohľad. Druša bola,
naopak, úhľadná, lesklá, úplne čierna mačička. A Zuša vraj bola
Drušinou nevestou.

„Mami, ja ani pri ľuďoch neviem, kto je komu kto, a ty mi tu
vykladáš o mačacích rodokmeňoch,“ sťažoval sa Tolik.

„Toľa,“ zapojila sa jeho sestra Iruša, „čo je na tom ťažké? Viem, že odkedy si sa odpratal do toho svojho Španielska, mačacie záležitosti ťa nezaujímajú ako kedysi, ale Zuša a Druša sú posledné dedičky našej veľkej mačacej rodiny, ktorú započala Matilda a zrejme ukončí Zuša.“

Iruša sa zasa nevzdala ani poučujúceho tónu staršej sestry, ani panovačného postoja k mladšiemu bratovi, akoby ešte stále chodil s plačom, keď z troch kilometrov začuje traktor.

Zmienka o zakladateľke mačacieho rodu zaliala Tolikovu dušu teplom. Kedysi chodievala k jeho posteli cez otvorené okno do záhrady, kde sa naťahovali tmavé tieň hrušiek. Matilda ho naučila nebáť sa nočných príšer, lebo sa vždy znenazdajky objavila na parapete – sivá ako tieň a s bielou škvrnou na hrudi. Ale Zuša a Druša sa Matilde ničím nepodobali. Nevesta so svokrou, rozhorúčené od slnka, vypĺznuté z horúčavy a zo stresu z niekoľko tisíc kilometrovej mačacej cesty, apaticky ležali pod stromom a chrapľavým mňaukaním prosili o jedlo. A keď Zuša zaprskala, svokra ju bila labkami, hoci prskala aj ona.

„Druša mala syna a Zuša s tým synom mala mladé, jedno z nich má teraz Ľuba,“ pokojne vysvetľovala mama.

„A kde je Ľuba?“ zaujímal sa Tolik.

„Vo Švajčiarsku.“

Polovica ulice teraz bola ak nie vo Švajčiarsku, tak vo Švédsku alebo dokonca v Škótsku. A možno si len mama pomýlila názvy a zakaždým, keď sa Tolik pýtal, kde kto je, povedala náhodnú krajinu na „š“. Teraz si spomenul na svoju prvú lásku Ľubu, o osem rokov staršie dievča, ktoré bývalo na tej istej ulici a v Tolikovi prebúdvalo dovtedy nevídané pocity. Ale keď mu mama na obrazovke telefónu ukázala akúsi mocnú ženu so žiarivým rúžom na pozadí nekonečných švajčiarskych (či švédskych?) kopcov, Tolik sa rozhodol, že si ju radšej bude pamätať ako Ľubu v krátkych šatách v korune moruše. Rýchlo odvrátil pohľad, aby mu do tej spomienky nevliezli škótske (či švajčiarske?) kopce, červený rúž a prsnatá žena, a aby tam zostala snedá nežná Ľuba v kraťasoch odstrihnutých z nohavíc.

Hryhorivnu si Tolik z detstva pamätal len matne, nanajvýš si vybavoval jej kabelku s podšívkou s leopardím vzorom, odkiaľ vyberala kinder vajíčka a voňavky, jej potmehúdske a výstredné príbehy, ktoré nosila domov zo zájazdov a na ktorých sa smiali s mamou v kuchyni, či ako neustále prosila Tolika, aby zavrel dvere, lebo ich rozhovor nie je pre deti. Po vystúpeniach v kabarete sa Hryhorivna starala o sadenice avokáda na parapete, s obľubou študovala rôzne techniky feng šuej a energie kvetináčov, chovala sliepky a králiky. Všetky tie zvyky spolu s tmavočerveným Nissanom Micra, kvetináčmi, králikmi a feng šuej musela opustiť. Zo svojho výstredného života si priviezla len niekoľko županov, zásobu červeného laku na nechty a Vladika.

Vladik bol yorkshirský teriér. Na hlave nosil fontánku, chýbala mu polovica zubov, pri jedle si vždy zababral bradu a neustále štekal na Zušu a Drušu, aj keď svokra s nevestou predstierali, že Vladik neexistuje. A on zatiaľ brechal, slintal a vyzeral, že čochvíľa odpadne a od nervov umrie.

Hryhorivne bolo trochu trápne, že Vladika pomenovali po Valdisovi Peľšovi, ruskom moderátorovi relácie Ako sa volá táto pieseň? Kedysi v mladosti ho Hryhorivna obdivovala, no teraz mu, ako aj všetkým ostatným na opačnej strane vojny, želala smrť. Znak mena Vladik nosil so sebou už šestnásť rokov. A hoci ho všetci volali Vladik, na Peľša sa svojím spôsobom podobal.

Ťarchu minulosti si so sebou neprिवiezla jedine Polina. Tá mala akurát tak bezodné tmavé oči a škatuľku antidepresív.

DOM

Dom si Tolik kúpil pre seba. Pracovňa, suterén, kde bude pinball, spáľňa s plazmovým televízorom a playstation, knižnica komiksov na celú stenu, kúpeľňa so svetielkami pozdĺž stropu, terasa s kreslom a girlandou solárnych lampiónov, žlté vankúše a abstraktný koberec... To všetko si Tolik predstavoval, keď si hľadal dom s potenciálom, v ktorom mu nikto nebude hovoriť, čo a ako má robiť, kde nebude brať ohľad na ničie záujmy, kde sa nebude so sestrou deliť o izbu predelenú len paravánom so vzorom japonskej sakury, ktorý vybrala ona. V dome nebudú ani poschodové postele, kde by sa spolužiaci prikrytí plachtami milovali so svojimi frajerkami, žiadne spoločné panvice ani hrnce, len mixér na kokteily, ktorý bude s rámusom na celý dom drviť ľad do smoothie. Nenájdú sa v ňom ani bradatí tureckí študenti, z ktorých by razila kolínska a vôňa gélu na vlasy, ani ich dievčatá dychtiace po milostných dobrodružstvách, žiadna spoločná obývačka s jedným televízorom pre piatich, kde by turecká reprezentácia v jednom kuse hrala svoje nudné zápasy, prípadne by sa tam dookola striedali Teória veľkého tresku a The Office. Nebude tam ani jeho spolubývajúci z internátu – smutný Raul s hlbokými očami a rovnako hlbokou, smutnou, ťažkou deathmetalovou hudbou neustále hrajúcou buď nahlas, alebo zo slúchadiel. Tá hudba Tolika prenasledovala vonku, v kúpeľni, a dokonca aj keď sa ponoril do mora: aj tam ryby otvárali ústa do rytmu death metalu.

A čo bolo najdôležitejšie, dom sa nachádzal presne štyritisíc kilometrov od jeho rodného domu, preto mu mama bez opýtania neprinesie vandlík čerešní, neprinúti ho zabehnúť na tržnicu po

marhule na džem a ani mu nedaruje deku s jeleňmi, ktorú preňho už dávno šanovala. Nech si ju vezme Iruša. A spolu s ňou aj servis s motívom nahých žien, čo sa pod gréckymi olivovníkmi ovievajú vejármi. A na narodeniny Tolik nepozve celú rodinu, ktorá by sa ho zborovo pýtala, či sa nechystá oženiť a či už má dievča.

Tolik si svoje kráľovstvo so smart svetielkami, kávovарom a hrami predstavoval tak často, že sa sen o dome premenil na životnú misiu. Keď mal konečne dosť peňazí, pustil sa do hľadania. Nasadol do auta a vozil sa po celom okolí, oslovil desiatky realitných agentov, prihlásil sa na odber stoviek newsletterov a hľadal dom s potenciálom. Nechcel hotový, pretože hotový podľa jeho predstáv neexistoval. Preto hľadal niečo, čo by mohol premeniť na svoje vysnívané hniezdo. Veď aj samotný prerod, premena cudzej škatuľky na vlastné kráľovstvo, mal byť radosťou sám osebe.

Vo februári Tolik podpísal kúpnu zmluvu. Dom bol malý, mal potenciál, tajné miestnosti, suterén (pinball si Tolik zaobstaral vopred a mal ho odložený v Raulovej garáži), sľuboval život v sladkom individualizme s príchutou hedonizmu a detinskosti.

Tri dni po tom, čo Tolik vlastnými kľúčmi odomkol dom, sadol si na starú váľandu potiahnutú zlatou gobelínovou látkou so zelenými strapcami na vankúšoch a díval sa na pastorálnu krajinu s koňmi, čo visela na stene, sa začala vojna. A už na piaty deň vyzdvihol na hraniciach mamu, sestru, strýka, Hryhorivnu a Polinu.

„Aké to tu máš pekné, Toľa!“ okomentovala Hryhorivna, keď vošla do chodby.

Chodba s pruhovanými tapetami bola obešaná výšivkami. Bývalá majiteľka domu s potenciálom sa vášnivo venovala vyšívaniu, a tak jej výrobky viseli na všetkých stenách: v chodbe, spálňach, obývačke, kuchyni, kúpeľni aj na toailete na prízemí. Pozdĺž schodiska na ďalšie poschodie viseli vyšité mená pravdepodobne všetkých vnúčat či pravnúčat zosnulej: Paul, María Carmen, María, Carla, Marisabel, María Victoria. Paul bol zrejme jediným vnukom. Písmená mien sa skrúcali do bizarných vzorov,

lemovali ich kvety, olivové ratolesti a mačiatka. Vo výklenkoch pozdĺž schodov viseli kríže a malí Ježiškovia osvetlení elektronickými sviečkami – takými, aké sa dajú za päťdesiat centov zapáliť v katolíckych kostoloch. Na druhom poschodí na konci chodby stála Panna Mária a vedľa nej čierna egyptská mačka. Čímsi sa na seba podobali.

V Tolikovej spálni, presne tam, kde mal byť cez celú stenu projektor, visela Posledná večera – Ježiš s učeníkmi. Reprodukcia bola vyšívaná zlatom a priamo pod obrazom bol vyšíty aj jeho názov, keby náhodou niekto nevzdelaný nepochopil, čo za dielo zdobí spálňu. Tolik si pod hlavu ukladal zlatý vankúš, zatiaľ čo sa naňho dívali všetci Ježišovi učenici. Strávil tam s nimi niekoľko dní a potom obraz zvesil a položil ho lícom k stene. Medzi Večerou a stenou sa usídlil pavúk. Tých v dome nebolo málo. Mária Carmen (tak sa volala zosnulá majiteľka a podľa nej zrejme aj vnučka) už asi nemala silu, výšku ani zrak, aby vymetala kúty, kde pavúky žili, a ony využili jej slabosť a usadili sa všade tam, kam starou rukou s metlou nedočiahla.

„Nevedela som, že si taký pobožný,“ poznamenala lruša.

Evidentne si z neho uťahovala, ale to vycítil len Tolik, ostatní prikyvovali: kto by bol povedal, že Tolik má po dome toľko Ježiškov!

Mame sa ušla tematická hubová spálňa. V nej na všetkých stenách viseli vyšívané huby. Na niektorých obrazoch ich do veľkých prútených košíkov zbierali ženy v akýchsi róbach s odhalenými prsami, inokedy sa medzi hubami mihli ovečky a anjelici. Mame sa to páčilo.

Nepáčili sa jej však presklené dvere do kuchyne. „Nepôsobí to útulne,“ skonštatovala, keď tam vošla prvý raz. A potom, keď Tolik priviezol tašku s potravinami a mama ich ukladala na police a poličky, ktorými boli ovešané steny kuchyne, akoby sa s miestnosťou zmierila, na kuchynskú dosku opatrne vysypala kôpku múky, urobila v nej jamku a naliala do nej kvások. Kým jej ruky vymiesili cesto, už kuchyňu prijala za svoju. Bolo to ako prvé obzatie s niekým novým: najprv človeka zaplavia nezvyčajná vôňa

a pocity, ale postupne si zvykne. Odkedy sa kuchyňa pre mamu stala priestorom na kôpky múky, cesto začalo Tolika prenasledovať všade. Kyslo vo všetkých kútoch, bublalo, syčalo a pľulo. A cez sklenné dvere Hryhorivna prevesila záclonu zo svojej starej zástery.

Irušu ubytoval do izby s dospelými anjelmi a krajinkami. Najvýraznejším prvkom v miestnosti bol archanjel s mocnými krídlami. Pod ním visel obrázok s lesnými jahodami a na dverách bola vyšíta abeceda.

„Možno sa ju konečne naučíš,“ podpichol Tolik.

„Kto mohol tušiť, že tak zbožňuješ vyšívanych anjelikov!“ smiala sa Iruša, kým Tolik stál medzi dvoma anjelmi a vyťahoval zo skrine zlatou niťou vyšívané prikrývky, aby jej ustlal. Vlastné si ešte nestihol zadovážiť. Dobré, že María Carmen nič nevyhadzovala.

Tolik sa snažil dovolať potomkom majiteľky domu a prosil realitnú agentku, aby zistila, či si nechcú niečo vziať, napríklad desiatky anjelikov a Ježiškov alebo aspoň Pannu Máriu z chodby na poschodí. Lenže realitáčka, mladá čiernovlasá biznis lady na striebornom džípe, povedala, že to všetko môže vyhodiť, pretože potomkovia – Paul a María Carmen, María a Carla, Marisabel a María Victoria a Carmen – už dávno žijú v Kalifornii a nemajú v úmysle vydať sa na expedíciu po Ježiškov.

„Naozaj nechcú ani výšivky?“ nešlo do hlavy Tolikovi.

Realitáčka fajčila na parkovisku a po jeho otázke sa chrapľavo zasmiala: „Vôbec sa tým netráp a všetko to povyhadzuj. Vieš, koľko som toho už za tie roky videla? Minulý týždeň som predala dom aj so zbierkou záhradných trpaslíkov. Boli tam dokonca aj záhradní trpaslíci gejovia.“

„Ako vieš, že boli gejovia?“

„Bozkávali sa.“

Tak sa Tolik ocitol sám zoči-voči anjelikom, Ježiškom a vyšíтым menám ľudí, ktorí sa o výšivky zjavne vôbec nezaujímali. Všetko ostatné spolu s pinballom, smart svetielkami a rekonštrukciou teraz vyzeralo smiešne zbytočné a neuskutočniteľné, pretože

dom s výšivkami zaplnili ľudia v núdzi. Ba aj Tolik, hoci matku vždy navštevoval z povinnosti, teraz pociťoval istú náklonnosť ešte aj k tej izbe, ktorú rozdeľoval paraván s kvetmi japonskej sakury.

Zbavovať sa výšiviek a anjelikov mohol len postupne. Raz už nabalil celú škatuľu keramických anjelikov a tí sa naňho pozerali z hĺbín kartónu. Najprv ich vyniesol ku kontajnerom, škatuľu položil vedľa nich, ale ráno videl, že si ich nikto neodniesol. Len ich dvihol, popreberal a hodil bokom, pričom jednému anjelikovi odlomil ruku. A tak ich dal na predaj: „Anjelici v rôznych polohách, neznámi autori, retro, dve eurá za desať kusov.“ Nikto sa mu neozval. Anjelici ležali v škatuli v kuchyni medzi prepravkami s paradajkami, baklažánmi a cuketami, ktoré mama s Hryhorivnou spracovávali v priemyselnom meradle.

Hryhorivna našla vo svojej izbe, ktorá bola vyzdobená prevažne výšivkami kvetov a citrónovníkov v životnej veľkosti, škatuľku s nedokončenou výšivkou a dala sa ju dokončovať. Maríá Carmen by mala radosť.

Dom bol úzky a vysoký: suterén, obývačka a kuchyňa dole, dve spálne na prvom a dve na druhom poschodí. Druhé poschodie vyzeralo opustene, Maríá Carmen sa naň zrejme v posledných rokoch svojho života nevládala dostať. Svedčila o tom aj koncentrácia výšiviek. Čím nižšie poschodie, tým väčšia hustota diel v interiéri, akoby riedky vzduch na druhom poschodí umožňoval Maríi Carmen zachovať si zdravý rozum. Tu a tam na stenách však viseli fotografie: usmievavé deti, nahé bábätká v čipkovaných kočíkoch, mladé dievčatá odfotené pred tapetou s palmami.

Tolik si na tretie poschodie plánoval postaviť teleskop a pozorovať cezeň hviezdy nad vinicou. Namiesto toho žil s výšivkou Poslednej večere, Ježiškami a fotkami cudzích detí a vnúčat, kým vo vedľajšej spálni bývala Polina. Stretávali sa ráno na chodbe, kde, ako kedysi, bolo umývadlo s keramickými kohútikmi a slnečnicovým kvetom namalovaným na každom z nich.

„Vieš, že Antonio Gaudí miloval slnečnice?“ povedal Tolik, keď sa raz stretli pri umývadle. „Dokonca postavil slnečnicový dom, kde boli samé slnečnice.“

Tolik sa díval na jej odraz v zrkadle, kým sa nakláňala, aby si umyla tvár.

„Mne sa slnečnice spájajú s niečím úplne iným,“ odvetila Polina. „Ale niekedy som ich mala rada jednoducho ako kvety. Ako Antonio Gaudí.“

Polina prehltna za hrst tabletiiek. Tolik vedel len toľko, že je na antidepresívach. Povedala mu to Iruša, lebo keď si prvý raz všimol v Polininej bledej rúčke celú hrst liekov, myslel si, že si chce vziať život. Prekvapila ho vlastná sebecká myšlienka, že ho v tej situácii najväčšmi desilo to, že by ju musel odviezť do nemocnice, hovoriť tam s ľuďmi a potom vybavovať doklady a prevoz tela. Za posledné dva týždne sa preňho akákoľvek komunikácia s ľuďmi stala ešte neznesiteľnejšou než obvykle.

Anatolij Stepanovyč, Tolikov strýko, býval v suteréne, odkiaľ sa vychádzalo na zadný dvor a do kuchyne. Tolik zhotovil rampu na schody, aby po nich strýko mohol prechádzať na vozíku. Anatolij Stepanovyč mohol vyjsť na pozorovacie stanovište do kuchyne a odtiaľ sa pýtať:

„Tak koľko už?“

„Skoro šesť,“ odpovedala z obývačky Iruša, ktorá kontrolovala počítadlo padlých nepriateľov.

„Málo...“ zvyčajne odpovedal Anatolij Stepanovyč. Vždy mu bolo málo. Bol to stratég: okrem geniálnej myšlienky obviazať sa dynamitom a zomrieť vždy vedel, odkiaľ, ako a čím treba útočiť a ako sa brániť, hoci sa v opisoch svojich stratégií často uchýľoval k štipľavým nadávkam.

POLINA

Prvých desať dní bez prestania pršalo a potom pre zmenu prišiel pekelný, sparný úpek. Polina sedela pri lruši, kým ona s nohami na stole vykrikovala: „Tie kurvy! Kurvy! Videli ste to?“ Polina sa len dívala pred seba s privretými očami a jedným nadvihnutým obočím. To obočie akoby si žilo vlastným životom, nezávisle od druhého, ale aj od samotnej Poliny. Občas sa zdalo, že na nej okrem neho nezostalo nič živé. Akoby zmeravela a ožívala len vtedy, keď videla Drušu, ktorá sa jej svojím spôsobom podobala. Takisto čierna, s takisto privretými viečkami a dlhým, ťažkým pohľadom. Pri pohľade na Drušu sa Polina usmievala, hladila mačku výlučne ukazovákom a Druša k nemu poslušne dvíhala svoju lesklú hlávku.

„A kde sú všetci tvoji príbuzní, dcérka?“ spýtal sa raz Anatolij Stepanovyč.

„Ja som na tomto svete úplne sama,“ odvetila Polina.

Neskôr sa ukázalo, že jej mama sa teší dobrému zdraviu a venuje sa vyučovaniu filozofie na okupovanom Kryme. Polina neustále nosila veľké pruhované tričká a tmavé košeľe s dlhými rukávami.

„Mala by si si obliecť niečo, čo by ti zvýraznilo pás,“ vyhlásila Hryhorivna. „Veď máš krásnu postavu.“

„Pre koho sa tu má fintiť?“ spýtala sa mama.

Tolik pritom až odtrhol pohľad od mobilu. Jeho však nikto z nich za muža nepovažoval.

„Žena sa oblieka pre seba!“ ohradila sa Hryhorivna. Ona bola naozaj oblečená pre seba. V oranžovom župane s veľkými čiernymi kvetmi. Aj pery si rúžovala pre seba. A možno trochu pre Vladika, lebo jemu sa červené pery veľmi páčili, vždy sa snažil vyskočiť a vyoblizovať ju. Taká bola jeho psia nerest: rád jedol rúž.

„Kurvy!“ znovu skríkla Iruša.

„Nič mi o tom nehovor,“ povedala mama.

Odmietala čítať noviny a sledovať, kde koho zasiahli či kde našli koľko tiel. Tolik si však beztak všimol, že po večeroch plače, a prosil sestru, aby ju ušetrila podrobností.

No aj keď sa Iruša zdržala, spoľahlivo ju zastúpila Hryhorivna, ktorá sledovala všetky možné kanály, kde si autori podrobne, pravdivo aj nepravdivo, získavali dychtivých odberateľov bažiacich po hrôzach vojny. Hoci hrôz bolo dosť aj v stručných správach, lebo každý raketový úder niekomu pripomenul niečo známe, páľčivé, blízke.

„Kam to zasiahli? Tam som minulý rok jedol placky,“ vravel Anatolij Stepanovič. „Také placky veľké ako dlaň. Takéto!“ zdvihol svoju hrubú chlpatú dlaň. „Plnené mäsom!“

„Tak to už je priveľa,“ ozvala sa Hryhorivna.

„A hubami!“

„Panebože!“

„A škvarkami!“ kričala z obývačky Iruša,

Polina chodievala na miestny trh a nosievala domov ovocie. Niekedy niesla v batohu melón a v oboch rukách vláčila tašky s broskyňami, čerešňami a marhuľami. Oblečené mala klasické béžové kraťasy a čiernu košeľu.

„Namiesto toho, že pobehuješ kade-tade, by si mohol radšej zbehnúť na trh, Toľa,“ poznamenala raz Hryhorivna, keď sledovala, ako sa za brámkou objavuje Polina s taškami. Nohy mala opálené podľa kraťasov. Bolo to vidno, keď si sadla a vyhrnuli sa jej.

Tolikovi bolo ľúto, že dievča samo vláči ťažký nákup, a tak sa vybral na trh autom. Priviezol štyri melóny, broskyne, marhule aj slivky. Keď sa už všetci navečerali, Iruša sa vynadávala a Anatolij Stepanovič sa presunul dole, Zuša s Drušou sa preháňali po dome ako blázniví, chvostami zhadzovali keramických anjelikov, ktorí sa s rachotom rozbíjali na podlahe, a mama odišla po metlu, aby pozametala úlomky ďalšieho anjelika a šepkala si: „Také krásne, s košíčkom...“ Tolik vyšiel na chodbu k umývadlu, aby si nabral vodu na noc. Zavírzali dvere.

„Toľa,“ ozvala sa Polina. „Zajtra nechod' na trh, dobre?“

Tolik sa na ňu len spýtavo pozrel. Stála tam so zovretou päsťou.

„Keď v tom úpeku nosím ovocie, cítim sa živá,“ pokračovala.

Potom dvihla ruku k ústam a hodila si do nich za hrst' tabletiiek.

Tolik bol presvedčený, že v tom dome aj tak niet živšej bytos-
ti než Polina, preto keď sa najbližšie minulo ovocie, naštartoval
auto, zapol klímu a zavolať Polinu, aby šla s ním. „Pomôžeš mi
vybrať, budeš ako živá,“ nadhodil.

Neodpovedala, ale nasadla do auta.

„Ešte ti nejdeme na nervy?“ spýtala sa bez okolkov, len čo auto
vybehlo na kamenistú cestu medzi olivovníkmi.

„Taká je situácia, čo sa dá robiť...“ začal Tolik a nenávidel
sám seba. Výrečnosťou sa mohol pochváliť jedine po flaši vína.

„Ale prosím ťa, povedz mi to na rovinu,“ Polina otvorila zrka-
dielko a bruškami prstov si prešla po pokožke pod očami.

„Bože, aké mám kruhy.“

„To je normálne,“ povedal Tolik a aj za to sa nenávidel.

„Hej, celkom. Ale netráp sa, čoskoro odidem, len nech presta-
nú strieľať. Môj okres je totiž na ich strane. Zachcelo sa mi žiť.“

„Zostaň, koľko potrebuješ,“ odvetil Tolik.

„Niečo vymyslím, teraz treba len týždeň, dva vydržať.“

„Vravím ti, zostaň, koľko chceš, horná izba by aj tak zostala
prázdna. Vlastne celý dom by bol prázdny, takto môžem aspoň
nejako pomôcť.“

„Len nezačni s tým, že každý má svoj front a ten tvoj je s ma-
mou v kuchyni.“

„Ale ja by som na front nešiel,“ povedal Tolik.

„Čo si krátkozraký?“

Tolik si pretrel spotené viečka pod okuliarmi.

„Nie, zbabelý.“

Polina naňho vrhla rýchly veľavravný pohľad a zmĺkla. Až keď
už vystupovali na trhu, prehodila:

„Aspoň si úprimný.“

Naspäť sa viezli mlčky a keď už stúpali do kopca, kde stál dom,
Polina náhle povedala: „Zastav, prosím ťa.“